

Bijzondere zeilprestaties zijn niet alleen voorbehouden aan mensen uit de categorie Bekende Nederlanders. Zeilen belicht een aantal van die vergeten zeilers onder de noemer 'ONBEKENDE BEROEMDHEDEN'.

Eef Willems

HAAR EIGEN VAARWIJZER

Als het grootzeil uit de lijken waait, wil Eef Willems alleen nog maar varen. Dat is geen stoerdoenerij, maar een hevig verlangen naar de zee met haar knisperende licht. En naar ijs.

Tekst MICHEL VAN STRATEN Foto's EEF WILLEMS

We hadden verschrikkelijk slecht weer. Het grootzeil woei uit de lijken. Daarna hadden we alleen nog maar een stormzeil. En ik vond het fantastisch!" Aan het woord is Eef Willems, over haar eerste oceaan-oversteek, op haar tweeëntwintigste. Voor een aantal opvarenden was deze ervaring de reden om op de Canarische Eilanden af te stappen en nooit meer een voet op een zeilboot te zetten. Voor Eef Willems was het een reden om nog verliefder te worden op zeilen dan ze al was. "Ik weet nog dat ik die brekers zag, dat fluorescerende blauw, dat knisperende licht: ik vond het geweldig." Ze was wel een beetje naïef toen, geeft ze toe. Dat kon ook nog gemakkelijk, want het was niet haar schip en niet haar verantwoording. "Dat zeil woei uit zijn lijken? Nou ja, dan gingen we het zeil naaien. Ik kwam, samen met een ander Nederlands meisje, van de bruine vloot, dus wij wisten hoe je een zeil moest naaien. We zijn toen samen vier-uur-op-vier-uur-af dat zeil gaan repareren."

Onbestaande carrière

Hoewel het zeilvirus bij Eef Willems is aangewakkerd op de Atlantische Oceaan, is het ooit aangestoken op de Maas. Ik spreek haar in een lokaal van de Enkhuizer Zeevaartschool, waar ze lesgeeft in zeevaartkunde aan beginnend beroepsvaarders en leergierige amateurzeilers. Zelf heeft ze er van 1989 tot 1990 op school gezeten en examens gedaan. Afijn, de Maas. "We hadden een Waarscheepje 600 thuis, dat vond ik geweldig. Mijn vader was daar dol op. We waren met vijf kinderen thuis, en als we met z'n allen op de Maas gingen varen,

zette mijn vader vier van ons af op het strandje en ging hij met een van ons zeilen. Daar is wel het zaadje geplant." Eindelijk mocht ze op haar twaalfde naar de zeilschool; ze had haar oudere zussen voor moeten laten gaan. "Toen ik daar binnenliep, wist ik: dit is mijn ding." Zozeer zelfs, dat vier jaar later de zestienjarige Eef in een nieuwe rol stapte, namelijk die van instructrice. Dat lesgeven lag haar wel, en twee jaar later begon ze aan een opleiding tot gymlerares.

Na het afronden van de sportacademie in Tilburg wilde ze echter niet haar carrière maken in de gymzaal. Het varen bleef trekken, ze koos voor de zee. "Ik wilde ont-zet-tend graag varen." Dat ze ook een opleiding in die richting had kunnen volgen, was geen moment in haar opgekomen. "Ik kwam niet eens op het idee van de Zeevaartschool." Wonend in Brabant wist ze "bij wijze van spreken niet eens van het bestaan van zo'n school." Zelfs toen ze zich eerder op een opleiding Mensendieck had georiënteerd, die nota

bene was gehuisvest in de Hogere Zeevaartschool in Amsterdam, was haar nog geen lichtje opgegaan. "Ik keek mijn ogen uit daar, ik vond alles fantastisch." Opgeleid worden tot beroepszeiler? Ze had in haar jeugdige onwetendheid geen moment gedacht dat zoiets ook bestond.

Oceaan over

Varen, dat was wat Willems wilde. Ten eerste de oceaan over. Waarom? Ze wilde leren werken met een sextant. Haar ouders waren echter faliekant tegen zo'n oversteek. "Die dachten dat ze me nooit meer terug zouden zien: veel te gevaarlijk. Een Waarscheepje op de Maas was oké, maar de Atlantische Oceaan over, dat was andere koek." En dat was het ook, getuige het uit de lijken gewaaiende zeil. Maar Willems was niet te stoppen. Alleen al door die sextant. Ze vertelt daarover: "Het is heel leuk dat dat nu weer wat meer in de aandacht is gekomen. Het geeft zoveel meer voldoening dan je positie aflezen van een schermje. Dat laatste kan je kleine neefje of nichtje ook. Het zelf vinden van je positie is heel bevredigend. Als je na zoveel weken varen dat eiland voor je ziet liggen waar je al die tijd op aan het afkoersen was, dan is dat fantastisch." Tijdens de oversteek ontstaat een goede band met een aantal mede-opvarenden. "Een van hen was Bob Logan, een rijke bankier uit Engeland. Die had het zo verschrikkelijk naar zijn zin, dat hij zei: 'Als ik straks gepensioneerd ben, dan wil ik ons clubje weer bij elkaar hebben en dan gaan we wat leuk doen.'" Zeven jaar later ging bij Willems thuis de telefoon: "Eef, we gaan naar Antarctica," was de resolute boodschap.

Willems had geen verdere aanmoediging nodig, alleen de bekostiging was een dingetje, want ze had geen rooie stuiver. "Don't worry about the costs: I'll pay," zei Logan ongevraagd. Meer was er niet nodig om af te reizen naar het koude zuiden.

Zeeolifanten tellen

Varen in het koude zuiden bevalt, en Willems komt er vaker, later beroepsmatig, wanneer ze tóch haar papieren voor de koopvaardij en van de zeevaartschool heeft gehaald. Als schipper komt Willems op Antarctica in aanraking met Jérôme Poncet. Willems: "Een wereldberoemde naam daar; hij is dé man als het gaat over varen in dat gebied. Niemand heeft daar meer ervaring mee dan hij. Het gelukkige toeval wilde dat hij een zetschipper (een schipper die vaart op het schip van een ander, red.) zocht. Ik voer toen op een 37 meter lange topzeilschoener en dat zag er natuurlijk bere-indrukwekkend uit. Zeker voor Jérôme, die op een vijftien meter lang jachtje voer. Hij zag dat en zei tegen mij: 'Jij wordt mijn zetschipper.' En ik zei: 'Nou, dat is goed.'" Vanaf dat moment bevaart Willems Antarctica en bezoekt ze de koude wateren rond South Georgia, de Chileense kanalen en de Falklandeilanden. Poncet laat zich op zijn beurt inhuren voor het doen van wetenschappelijk onderzoek in opdracht van het British Antarctic Survey. Op South Georgia houden de Britten elke tien jaar een telling onder de zeeolifanten. Die komen daar om hun jongen te werpen en te voeden met vette rijke melk; daarna vertrekken de moeders

TOOLUKA

Tooluka komt uit het Aboriginal en betekent hoendergans. Dit is een zeldzame gans die voorkomt in de Bass Strait tussen Australië en Tasmanië.

L x B x D	14,15 x 3,90 x 2,35 m
Hoogte	19,5 m
Waterverplaatsing	25 m ³
Romp materiaal	cortenstaal
Bouwjaar	1975
Ontwerper	Lars Halvorsen, Australië

weer naar zee. De tijdsperiode waarin de telling moet gebeuren, is een week of vijf. Dat biedt een uitgelezen kans aan Willems om, als schipper van Poncets expeditie, de hele kustlijn van duizenden mijlen lang langs te varen. Alle fjorden, baaien en stranden van South Georgia worden aangedaan om de beesten te tellen. Een betere gelegenheid om het eiland en zijn wateren te leren kennen, bestaat er niet. Willems: "De bedoeling was dat we de hele kustlijn op 25 meter zouden naderen om alle dieren te kunnen tellen. Soms, als het er teveel waren, gingen we aan wal." Willems heeft geen tijd om mee te doen aan het onderzoek; bovendien is het haar

taak niet. Maar als ze niet staat te sturen en te navigeren, heeft ze het toch druk: "Als Jérôme aan het varen was zat ik op het reddingsvlot voor de stuurstand notities te maken. Ik heb alles opgeschreven, alle nautische wetenswaardigheden die je maar enigszins kon registreren: waar je kon varen, hoe diep het er was, waar rotsen lagen, wanneer welke bergtoppen in lijn van elkaar lagen voor een veilige doorvaart, enzovoort. Er zijn bijna geen kaarten, dus je moet het van je eigen aantekeningen hebben." Zelfs de *Sites of Special Scientific Interest*, waar verder niemand mocht komen, brengt ze zo in kaart.

Een half jaar later koopt Poncet een andere boot, *The Golden Fleece*. Zetschipper: Eef Willems. Weer een jaar daarna wilde de *Oosterschelde* Antarctica-reizen gaan maken, maar, zegt Willems: "Bijna niemand van de Nederlandse beroepsvaart was daar ooit geweest; daar was te weinig kennis." De ervaring die Willems er opgedaan heeft, komt goed van pas, en zo gaat ze als gids en stuurman met *Oosterschelde* mee.

Loeven, kom op!

Vervolgens dient zich weer een ander schip aan: *Meander*, een 25 meter lange, oude omgebouwde viskotter. Gerrit, de eigenaar van de topzeilschoener voor wie Willems gevaren heeft, vraagt haar om op *Meander* te komen schipperen. "Maar ik vond het schip zo lelijk. Ik wilde er eigenlijk niet mee gezien worden," lacht ze. "Gerrit kende mij wel, dus die zei: 'Als ik er nou eens een breekfok in hang?' Ik zeg: 'Ja, ja, daar wordt-ie wel mooier van.' En hij zei: 'Dan leg ik er ook nog een teakdek op.' Ik zeg: 'Oké, we gaan!'"

Het gebied in en rond de Antarctische wateren is nogal ruig, zacht gezegd. Zeker als je bent verstoken van weerberichten. "In die begintijd hadden we alleen een barometer. Ja, en de weerberichten van de Chilenen. Maar die hadden ontzettend creatieve meteorologen. Ze maakten de mooiste tekeningen, maar daar klopte geen bal van. Dus je moest ervoor zorgen dat je op het allerslechtste weer voorbereid was. Pas later kwamen de gribfiles." Weerberichten of niet, op zeker moment gaat *Meander* plat. "Dat is niet fijn hoor, met een schip van bijna tweehonderd ton. Dat is verschrikkelijk." Hoe hard woei de wind? "Te hard." Wat gebeurde er precies? "We lagen in de golf - met dat hoge dekhuis en het campagnedek (het verhoogde dek van een zeilschip, red.). Vanaf het dak van de

Je ziet steile kliffen, recht omhoog.

opbouw liep de golf naar boven toe weg." Willems lacht als een boer met kiespijn: "Ik kan het nog voor me zien." Wat deed je? "Ik moedigde het schip aan om in de wind te draaien. 'Loeven, loeven, kom op, kom op, kom op! Hup!' Maar ze kwam niet overeind. Uiteindelijk heb ik de stuurman erbij geroepen om het stuur over te nemen. Toen ben ik naar achteren gekropen om de grootschoot los te gooien. Toen kwam ze pas overeind." Hoe lang duurde dat, alles bij elkaar? "Ik durf het niet te zeggen, want dat zijn van die minuten die uren lijken." Was je bang? "Nee. Wel enorm opgelucht toen ze overeind was gekomen. Wat ik wel heel eng vond, was toen ik daarna twee mensen naar voren moest sturen om de kluisver te strijken. Dat vond ik echt resespannend." Gelukkig ging dat goed. Pas de volgende dag, eenmaal voor anker in een baai, heeft Willems "staan *shaken* en staan janken."

Eigen schip

Hoewel ze er bij toeval terecht kwam, is Willems helemaal verliefd geraakt op het varen in Antarctische wateren. Waardoor? Ze vertelt over een voor haar bijzondere plek: "Het Drygalski-fjord, dat is een magisch fjord, helemaal aan de zuidoostkant van het eiland. Daar zijn we helemaal tot aan het einde in gevaren. Dat was fantastisch." Wat is er zo mooi aan? "IJs is geweldig. Ijs is ontzettend indrukwekkend. Ik denk dat iedereen die dat gezien heeft, dat kan beamen, en gelijk ook terug wil. Het is ongerept, leeg en puur én angst-aanjagend op zijn tijd. Je ziet steile kliffen, recht omhoog. Er liggen zeeolifanten, we hoorden weddellzeehonden onder water zingen - wie maakt dat nou mee?" Haar oog valt op de Patagonische kanalen, waar ze nog niet geweest is. Alleen, vertelt ze, daar is als zetschipper geen droog brood te verdienen. Maar de verleiding is er, en dan zal er een manier gevonden moeten worden. Een plan is snel bedacht: een eigen schip. Willems vindt *Tooluka*, een stalen S-spant van veertien meter. De markt voor betalende opvarenden voor Patagonië is niet groot, maar dat is *Tooluka* ook niet, dus met slechts vijf tot zes gasten zit de boot vol en kan er afgevoerd worden. Willems profiteert volop van de vaarwijzers die ze in de tijd van haar zetschipperij zelf bij elkaar geschreven heeft. Soms komt ze een kleine witte vlek in haar notities tegen. "Dan weet ik: ik was toen met andere dingen bezig."

Van beroepsschipper tot landrot

Dat is iets wat Willems nu weer gaat doen: met andere dingen bezig zijn. Na vijftendertig jaar beroepsvaart gooit ze het over een andere boeg. Wanneer ik haar spreek,

Het is me allemaal in de schoot geworpen. Van het een naar het ander - en op zijn tijd ja knikken

heeft ze *Tooluka* net te koop gezet. "Ik heb zin in iets anders." Wat dat is? Eef Willems wordt naar eigen zeggen landrot; samen met haar man begint ze een permacultuurproject in Drenthe. Dat ze een liefhebber blijft van zeilen, blijkt wel uit haar *famous last words* als booteigenaar: "Ik hoop dat ik iemand anders kan vinden die goed is voor *Tooluka*." [Z](#)

WIN EEN BOEK

Ook zeiler en schrijver Eerde Beulakker maakte er een gewoonte van om naar koude gebieden af te reizen. Zeilen verloor een exemplaar van zijn boek *Noord van de zee*, over zijn tochten naar

IJsland, Groenland en Spitsbergen. Stuur een e-mail met je motivatie naar info@zeilen.nl als je hiervoor in aanmerking wil komen.

IJs is ontzettend indrukwekkend.